

A NOVA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZON

Na Cruña ó mes, 40 cts.
Coste d'un núm. 15 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.
América, id. 2 »

Pagos adiantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 89

A CRUÑA 15 DE MAIO DE 1919

Comentario d'autualidade

VATICIÑOS DIFÍCILES

Ninguén pode prever o que pasará na España despois das eleccións. O maurismo, por si soio, como partido homoxéneo, até o d'agora non tiña forza d'abondo pra gobernare, pese ás bravatas e fanfarronadas dos seus secuaces. Boa proba d'elo é que aquela soberba do xefe dou en terra e que o apocalíptico e indobregabre don Antonio non tivo outro remedio, comprendéndoo e así, que baixal-a testa e mendigar preteición e axuda d'aqueles que tan combatidos fóran por él e pol-os seus. Ista foi a primeira enseñanza que se deduxo da entronización maurista: a comprobación total e ausoluta da falla da afincação e d'arraigo do maurismo no país. Pásenñamente terán d'írese deducindo moitas mais.

Agora ben, teremos despois da loita eleitoral unha maioría conservadora. Onde non haxa opinión d'iste xeito, as presións e as demais maniobras tēran de facelo milagre. Quen goberna e fai as eleccións, dentro do actual réximen, sempre dispón d'aquela. Mais ¿unha maioría conservadora será o mesmo qu'unha maioría maurista? Pra chegare a agrupación gobernante ó dito resultado, foille ausolutamente preciso aliárese cós idóneos, con aqueles n-outroira, tan aborrecidos conservadores de Dato, que foron até a data, pol-a sua parte, os mais grandes enemigos do maurismo. Idóneos houbo, e dos de mais prestixio, como o exministro Bugalla, por exemplo, que aínda non fai moito tempo manifestara n-unha decraración, que primeiro que cós mauristas o seu partido xuntariase a Besteiro, ó socialismo. A sua vez os amigos de Maura chamaban ó partido idóneo e ó partido liberal partidos de «vaso e grifo».

¡E ben certo o refrán! Ninguén pode decir d'ista auga non beberei. E Maura pese ó seu orgullo, pese á sua honradez e á sua pureza de principios, ten que some-

érese ó que escriou ante o xeneral aprauso da opinión, pra poder ire tirando no Goberno. A sua forza moral, cicais sin culpa sua, sinón por imperio das circunstancias—inda qu'isto sexa moi discutible—aparece e así limitada, capitidismuída. E si a isto engádase que a loita das esquerdas e das opoxicións en xeneral contra do maurismo ten de sere sañuda e implacavel—inda que pol-os bizantinismos a que están afeitas non-o sexa tanto como debere—máxime cando pol-o xeito opaco en que se desenvolveu a crisis levan aquelas ó seu favore certas somas de razón, moi difícil resulta poder vaticinar nada seguro pr'ó mes proisimo. A dúbida e a incertidume mais grandes reinan hoxe, casi como de cote, na política vergoñosa e picaresca do Estado hispánico.

Esculcal-os misterios do firmamento e profetizar sobor d'eles, anque sexa pra moitos anos, coidamos que se fai mais fácil qu'ó outro. Dígao, sinón o «Verdadero zaragozano» que deixou pronósticos do tempo, Deus sabe até cando, pro qu'en política—falamos soio da española—non podería facelos nin aínda pra un mes. O mais ausurdo, o totalmente ilóxico, o antinatural, todo o que poida supórse mais incongruente e paradóxico, velaí o que, d'un xeito seguido, sin soluzón algunha de continuidade, vense donando dentro da política española usual, política que, pásenñamente, vai realizando aquela obra destructora qu'os nosos revoluzionarios de double non souperon ou non puideron facer.

SIBILISMO

Todol-os comentarios xiran hoxe en torno a Conferenza da Paz. O Tratado de Versalles é ouxeto de cantas conversas se suscitan. O aniquilamento do Imperio alemán, é a gran nova que vai, adoada con

apostelas, de beizo en beizo. Ben caro paga aquel imperio o seu desate militarista. Ficará reducido a pouco menos que á condición de colonia dos aliados. Mais ¿poderá resistire as graves imposicións de indole económica que do Tratado de Versalles se derivan? Hai, sin dúbida, unha xustiza inminente que vela pol-os pobos como pol-os individuos. Graves foron os motivos d'enojo pra a humanidade que Alemaña donou. Mais o castigo grave é tamén. O un está en relación c'ó outro.

Si é certo que nos Campos Elíseos—como dixo o crásico—as somas dos mortos amigos camiñan paralelas, comentando as cousas do mundo que maior intrés despertaron n-elas, non sería difícil que Bismarck e Fithe, dialogasen hoxe por tales onturas acerca da soada paz, antre os mirtos sagros.

¡Qué pensará Bismarck da sua obra, desfeita agora, cicais pra sempre! ¡Qué pensara Fithe, o consideirare qu'en van foi escultor d'ise pobo, perdido quen sabe oté que punto! O canceller de ferró chorará bágoas acedas de suprema desesperación. E o autore dos corenta discursos á nación alemana, trémulo de dor, arroxará aqueles discursos ó valeiro, logo d'esnaquizalos airadamente. Amos, cicais, dende o outo asento da inmortalidade, onde as pasións da terra xa non exércen influencia, rematen por faceren xeniaes consideirandos, unha vez sereos os seu espíritos, acerca do deleznable das glorias do baixo mundo. Porque anque «alá enriba», todo é serenidade e augusto calma, cabe supór que diante d'unha traxedia como a que hogano sofre Alemaña, almas repersentativas do patriotismo xermano, cal as de Bismarck e Fithe, sintan supetamente o humano transcendente...

Nós non acertamos a formarnos a mais remota idea acerca do xeito e maneira cómo Alemaña pode voltar a iniciare a reconstrución da sua pasada grandeza. Fica en calidade de pobo escravo d'outros pobos, pra os que ten que producir riqueza, Deus sabe até cando. Constreñida a sua potencia económica, limitada a sua potencia militar e política, intervida a sua vida interna n-algunhos esenciaes aspectos ¿aonde poderá ire?...

¡Si Bismarck e Fithe dialogasen!... ¡Si a nós nos fose donado escoitar o seu intresante diálogo!... ¡Caladel Antóxasenos que ó noso ouvido alguen acaba de decire... Fixémosnos... Son verbas vagas e lonxanas... "a nova minisión de Alemania e fabricare a dinamita espiritual, que barrerá as vellas orgaizazóns europeas.",

V. P.

Fundamento do dereito de propiedade

Por Arturo Noguerol

Pódense facer dous grupos co'as teorías que tratan d'espricar o fundamento do dereito de propiedade: un co'as que fundou a propiedade n-un auto individual, y-outro co'as que a fundan n-un auto social. O primitivo grupo pertence ós qu'os fundan na *ocupación y-o traballo*: o segundo ós qu'os fundan no *pauto social* e na *lei civil*.

A ocupación é a aprehensión material d'as cousas que son de ninguén.

Ainda que as razas primitivas fronte ó dereito de conquista puñan a ocupación, porque vale máis como título que a expulsión do débil pol-o forte como non representa o feito do traballo non pode servir de fundamento a un dereito perpétuo como a propiedade da terra tal como hoxe o concebimos.

¿Será o traballo? Non, aínda que opinen o contrario eminentes economistas, e pra convencernos apriquemos o principio a realidade. As carballeiras, as touzas, os soutos, os amieiros que crecen ás veiras dos regatos y-os prados naturais ¿son por si acaso o produto do traballo d'os seus donos? Non.

O labrego tén dereito á propiedade d'os froitos, non porque sean o produto do seu traballo, senon porque como dono qu'os da terra o seu dereito de propiedade estendese a canto veu d'ela ou se xunt'a ela.

¿Será estonces a convención ou a lei civil o fundamento do dereito de propiedade? Tampouco, porqu'a teoría da convención está asentada n-unha proposición de *subjecto non supponente*: o *estado anti* ou *estra social* é o xénero de vida máis natural do home e solasmentres por un error se decidiu mediante un convenio, a vivir en sociedade. O home é un ser sociable por natureza. A teoría de Benthan que decía: «A propiedade y-a lei, naceron xuntas e morrerán xuntas. Antes da lei ningunha propiedade: quitade a lei, e toda propiedade cesará» non tén base segura tampouco, pois esquece qu'a lei non cre'a esencia do dereito senón que lle sirve de canella;

ademais tal teoría lexítima o despoxo, feito pol-o estranxeiro posto que non está suxeto ás leis nacionaes, e ademite impricitamente qu'a lei que creou a propiedade pode desfacela.

¿Cal será, pois, o fundamento da propiedade individual? A utilidá social porque os feitos (qu'os que se debe atender) demóstrannos que hast'á fecha a propiedade individual foi a condición *sine qua non* pra utilización d'as riquezas y-o (1) estimulante máis enérxico da produción e d'aquí o que Balmes diga con moito atino: «sendo todo de todos, igual dereito tería o traballador que o perguizán, y-os traballos non atoparían recompensa y-así fallaría o estímulo pra traballar».

(Do folleto en venda «Parolas sobre a propiedade».)

PROSA LÍRICA

LIBERTADE

I

Armunia? Beira do Iliso Socrates ora: «Ouh! Pan e vos deuses todos destas ondas, dademe a beleza interior do meu espírito e facé qu'os meu exterior estea sempre d'acordo con esa beleza espiritual; que sempre o sabio me pareza rico e que teña tantas riquezas como un home prudente poida soportar». As palabras voadoras do ateniense esvanse no ar diafano.

II

Forza? Erina na lesbia costa, trememente a man na lira (quenta soberbo o sol) canta: «Salve ouh! ti aureomitra da filla de Arés, señora dos valerosos, habitante sobor da terra no Olimpo sempre indemne. Só a ti deu o antigo Fado a eternamente perdurante gloria de gobernares con creadora potencia. Baixo o teu jugo por tecido coiro, os peitos da terra e do plumbeo escumante mar s'oprimen; firmemente rejes dos pobos as cidades. A idade inmensa que toda cousa abala e transforma diversamente á vida, somente a ti non troca a epoca prospera do teu ser propio. De todos, unica ti, que fas nacer os grandes, varudos guerreiros, colleita tes de homes, cal Demeter froito de roiba espiga».

III

Forza nai d'armunia cada vez mais gran-

(1) «O mesmo progreso da agricultura eisixe unha esprotación individualista do chan. O fin da reforma agraria non ha de consistir en facer accesible o chan a tod'a nación como tal, senón a unha gran parte d'os seus súditos (Dr. Enrique Herkner, catedrático d'Economía na Universidá de Berlin).»

de e posente, loita conqueridora d'unha vida que se espande, arela do existir gigantescamente human, es ti ouh Liberdade santa!

JOHAN VIQUEIRA,

Diante d'unha farsa

Cando istas líñas se publiquen xa terá aprescido na "Gaceta", o decreto convocando a novas eleccións de representantes en Cortes. A farsa de sempre vaise repetir novamente y en que circunstancias e conque preparazón! Atendendo os preparativos e a xuzgar pol-a situación esceizional porque atravesa o país, a farsa n-ista ocasión val a sere máis farsa que nunca. E o novo Palramento superará ó recentemente asesinado, alevosa e traídoramente, pol-a sua condición de falso e de vergoñoso. Unha vez máis as noxentas clientelas políticas—vulgo partidos históricos—voltarán a amostrárense como únicas acaparadoras da vountade d'un pobo fallo n-ausoluto de vountade, de arrestos e da máis mínima expresión d'espírito cidadán. E isto en plena liquidez europea, ou mellor aínda mundial, cando todol-os Estados, con maior ou menor intensidade, apréstanse a donar o máismo de participazón os seus cidadáns na gobernazón dos mesmos! Pro elquí, na España, lonxe de seguírese as correntes universaes que tal marcan terá de seguírse, e xa se ven seguindo, a marcha contraria. D'un xeito brutal, radicalísimo, como si a Península pertencera a outro planeta, bótanse por terra as esperanzas renovadoras que, n-un momento de inxenno optimismo, concibiran unhos cantos ilusos. E o pobo que de cote viveu ó márxen de toda autuazón cidadana, por obra eisclusiva das noxentas e presidíabres oligarquías que dende longa data lle veñen detendendo o seu lexítimo dereito a sere gobernado sin tutorías, ollará como agora, cando coídaba que iba a sere tido en conta faguendo pesar o seu valimento e as suas decisións, é bulrado de novo pra sere alonxado, cals máis que nunca, da posibilidade de comtemplar a sua soberanía convertida n-un feito real e tanxibre baixo o réximen actual.

E non son as culpas de que tal suceda patrimonio escrusivo dos labercos que desgobernan. Non. As culpas son de todos, ausolutamente de todol-os partidos monárquicos, chámense istes liberaes, conservadores, demócratas ou como queiran chamárense. Por iso, cando n-istes días se falaba d'abstención é de retratamento eleutoral por parte dos partidos de *vaso e grifo* qu'agora non banquetean na táboa do Presuposto, nós non podíamos menos de comprendere que tales profectos non pasarían da categoría d'iso, de profectos, e que no fondo, non había máis qu'a ficción d'unha xenreira non sentida contra da xuntanza desgobernante pra embaucar ós parvos que aínda creen na existencia de diferenzas e de enconos i-enemigas políticas entre os partidos da monarquía, como si todos eles non debesen a sua vida ó calor, e ó apoio mútuo qu'unhos se donan ós outros... Ademais, como o historial das noxentas partidas gubernamentaes háchase todo él tecido de deslealtades, traízáns e deshonestos procederes o feito hoxe por unha repitese ó mellor mañan por outra, solo que correxido e aumentado. Por iso natural é que, entre tales xentes, todo se disculpe e que nos partidos que forman pese moito o dito tan popular de "hoxe por ti e mañan por min".

Por consiguiente, aínda qu'os feitos pol-o maurismo fol unha labercada, unha cousa sin nome quén podera por en dúbida qu'a laber-

cada aludida non terá de repetirse o día de mañan por calquera das partidas chamadas partidos históricos? E sendo isto así, sendo unha cousa indubidable como aprestárense as gavillas dos intereses creados a feitos, cal o da abstención electoral, que poideran levar consigo a continxenza de futuras e análogas represallas cando a hora do seu mangoneio lles chegase? ¿Cando s'ollou qu'os lobos se comeran unhos a outros?

Maura sacará maioría nas próximas Cortes, unha emagante maioría, feito como está xa o vergoñoso consorcio, o inmoral contubernio dos que, tan furiosamente, até fai poucas datas, se combatiéron con todas as armas e procedementos. O país aparecerá trocado supetamente en mauro-ldóneo-conservador por obra e gracia da taumaturxia do cursi arlequín balear e da súa plara de *niños bien*; os grupos d'oposición (?) seguirán nas Cortes en número de repesentantes. E, como de cote, ficarán valediros unhos cantos postos pra que poidan sere ocupados pol-os persoelros das agrupacións políticas, das solas agrupacións políticas que verdadeiramente repesentan ideas encarnadas en grandes masas de opinión. Tal será a constitución do Parlamento con que a España do momento da gran liquidación mundial ten de arregar a súa vida interior pra axetala as novas orientacións e as modernas correntes mundlaes. ¡Vergoña, noxo, xenrelal

* *

A patria galega, parte integrante do Estado español e tan favorecida de cote pol-o asoballamento das oligarquías presidiabres, sufrirá, cicals mais que nunca, a invasión do estado llano das ditas oligarquías. E dende o Mella ancestral, prehistórico e troglodita até o Sainz de Vicuña meliflúo e cándido, pasando pol-o Bugallal tiránico e facheadoso como un Zar e o Leonardo tornadizo como unha veleta, sin esquecer ós rexionalistas de aluvión, de patria chica e de viveza grande, toda ausolutamente toda a gama dos servos e dos lamecús aparecerá dende o primeiro de Xunio repesentando a ista disgrazada patria tan digna de millor sorte e tan abandonada de todos.

Agora ben, o acontecemento a ningún ten d'abrañare, pois qu'én non sabe qu'os repesentantes en Cortes de Galicia endexamais repesentaron ó pobo? E isto, si ben se oílla, non deixa de sere algo lóxico e natural. As comparsas caciques son o único qu'eiquí soupo manterse firme e axexante con caracteres d'organización dende fai anos, donando probas de vitalidade e de puxanza. O demais, o demais é algo caótico que, pol-a súa mesma condición de tal, endexamais abranguen imparse nin tan siquera a medias. A sola esceución constitúina os beneméritos núcleos nazionalistas que, esiguos e todo como son, xa levan feito d'abondo, sendo unha risofia esperanza pra un porvir non lonxano, cando a súa forza se haxa intensificado un pouco mais. E istes núcleos que donan a sensazón d'un berro n-un deserto, terán de sere agora, como dende que surxiron, a única expresión cidadana d'unha Galicia viva e latexante que fara consignar a súa protesta enérxica e ategada de rebeldía, cal de cote o ven facendo, contra a nova antroidada con que o centralismo ten d'ousequilarenos no próximo mes. E antramentras, as agrupacións políticas que se dñ persoelros dos sectores da opinión democrática e cidadana, seguirán consumindo as suas enerxías e o seus azos, nas lóitas estériles do fulanismo ou en bizantinismos inutilizadores; autuando d'un xeito inconsciente como cómplices do asoballamento oligárquico e facendo boa a dominación e o mandato dos que, até hoxe e cicals aínda por longo tempo, venen aparecendo ergueitos e soberbos como

únicos donos e señores da agrilloada opinión galega.

UN NAZONALISTA.

Bágoas de nai

BALADA

I

Era unha probe nai que tiña un fillo en terra allea, mais alá dos mares, ond-o levaran sonos de aventura ilusions d-emigrante.

Sobre unha pedra da nativa praya, todol-os días, ó morrel-a tarde, pol-o filliño, mártir do recordo, choraba inconsolable.

O cair antr-as augás do mar calmo as bágoas limpas, mornas e brillantes, eran por roibas fadas recollidas en nacarado calis.

E trocándoas en pelras relocentes, como fillas do amor mais puro e grande, en segredo, agachábanas n-un pazo d-escumas e cristaes.

II

Esquencido do chan en que nacera e da nai garimosa que o choraba, n-uns roxos beizos de muller, o mozo presa deixóu a y-alma.

Un día que por precio ós seus feitizos pidéu ela unha xoya que soñara, hastr-o fondo do mar baixóu en busca da milagreira alaxa.

E roubando ás ondinas o tesouro, fixo un colar das pelras encantadas que colocóu, trunfante, sobr-o peito da muller adourada.

Mais cando ardendo en frebe de deseyos puxo os beizos no seo en que brillaban, palideceron de dolor as pelras e trocáronse en bagoas!

RAMÓN CABANILLAS.

DE MÚSICA

Para o mestre Doncel

Pensamos ouvindo a Filarmónica cruñesa algunhas cousas. Que isa Filarmónica está ben, e merece un aprauso. Que o di-reitor ten de ser tamén moi gabado. Pero... (xa pareceu o pero) que isa Filarmónica, carecendo d'un entusiasmo ideal coeitivo, reducíndose soio a cousa d'amateurs do arte pol-o arte, coma hastra agora, non terá moita duranza.

Non é unha entidá de profesionás, senon de aficionados. Non ten, pol-o mesmo, estímulo material. Non tendo estímulo material, sempre, inda moi meritória e progresiva, ficará por baixo das coeitividades so-

mellantes (a de Raventós verbigracia) e nunca nos poderá ofercer cousas novas que aquelas non'os ofezzan.

Unha Filarmónica com'a cruñesa, soste-riase, pois entón realizaría minción casi necesaria, se por Galicia non chegaran anualmente boas orquestas, ou se ela s'adica-ara a facer unha tournée periódica pol-as pequenas vilas a onde non chegan outras coeitividades educadoras do gusto artístico.

Pero como a Filarmónica faceríase unha instituzón trascendente, patriótica, seria axeitándose a servirc de medio interpreta-dor d'aquelas composizóns galegas que os intelixentes na música escribiron. Non pode haber teatro galego se non creamos coma cousa esencial e primaria unha escola de actores. Creada esta escola, xurdirán au-tores xeniás sen dúbida.

Pois o mesmo socede co'a música. Men-tras non haxa unha coeitividá que se com-prometa e sirva para interpretar cousas enxebres, non xurdirán compositores mo-dernos. Pero haxa esa coeitividá, e veredes si Galicia impón no mundo unha escola musical. ¿Qué para chegar a isto hai que transixir co'a execución de moitas compo-sicións medianiñas? Dende logo. Pero a xente que vaia ós concertos da Filarmóni-ca cruñesa daquela, levará curiosidá por ouvir "estrenos", ademais do que se oi agora. ¿Conforme?

A os leutores

Temos gran satisfazón en pór en coñecimento dos nosos leutores que "A Nosa Terra" se ollará honrada d'eiquí en diante coá colaborazón constante e permanente das mellores prumas da intelectualidade nazona-lista galega, que val tanto como deci-re da intelectualidade da Galicia, xa que toda ela—a verdadeira, non a falsa e aparente; obras son amores... —aparece sumada á causa da redenzón patria que soiamente espritos catifeiros non acertan a comprende-re e pol-o mesmo a sentire.

Antre outros, podemos donal-os nomes de Ramón Cabanillas, Vicente Risco, Aurelio Ribalta, Gonzalo López Abente, Francisco Porto Rey, Antonio Losada, Arturo Nogueira, Manoel Bane Fontenla, Francisco Vázquez Enríquez, Victoriano Taibo, J. Rodríguez de Vicente, ademais dos que, até a data, viñeron colaborando asiduamente e sin interrupoión algunha.

VERSOS NOVOS

Dios cremente

Traballou tod'a vida o malpocado
coma un negro,
sen conseguir mais que mata-l'a fame
e vestir de remendos.

Nunca soupo de rires nin farturas,
non soupo de folgar, en ningún tempo.
Sempre tivo de costas á fortuna
sempre tivo o sufrir, por compañeiro.

Pideulle a Dios, remedio pr'as suas dores
e n'atopou remedio.
Pregoull'o Ceo consolo os seus queixumes
y'estivo xordo o Ceo.

A mala Fada, iña con él decote,
pro n'ó tocante á nenos...

Dios qu'ê sabio, y'ê xusto y'ê cremente,
sin ter que ll'os pedir, doullos a eito.

Os nenos

¡Que ledicias, os país sinten o miralos,
tan bunitos, tan sancións e algareiros!
¡Canto un rí c'as suas gracias
e c'as suas garatuzas de pequenos!
¡Canta luz teñen seus ollos!
¡Canto mel teñen seus bicos quenturentos...!

Son uns anjo-l'os meniños;
Son uns anjos... cand'o forno istá ben cheo.

F. PORTO REY.

LOIS TAIBO

Tornou de México onde viviu moitos anos, o escelente compositor musical Lois Taibo, irmán do noso querido amigo e inspiradísimo poeta, Victoriano.

Lois Taibo, autor de cousas tan fermosas, enxebres e conecidas como «A despedida do emigrante», «Como chove miudiño» o «Nouturnio» e o «Himno Galego» (letra de Brañas) chega en boa hora a sua terra patria. Chega cando fan falla compositores que alenten o rexurdir triunfal do galeguismo.

Lois Taibo, que inda mais de artista é tamén home de ciencia e conferenciante notabre, e leva honrado moito a nosa raza na terra mexicana, merece un fervente e agarriante saúdo de cantos sintan amore por todol-os galegos de valimento, coma sintímol-o nós.

E agora unha pregunta: os dous Taibo, un poeta; bon poeta e o outro músico, bon músico ¿non poderían facer algo en conxuntanza, dino d'eles?

Cartas da aldea

Camión costa abaixo cara ó meu branquiño lugar, relucente entre a folixa dos albres armoniosos. Veño saturado de melancólica ledicia. Na cume pedregulento do fecho alivo ollé as terras verdes da comarca e divisé outros cumes lonxanos que me falan de outros vales e d'outras xentes.

Pensé na cidade que se remexe febril, e esquecéndome dos bós, lembreime da turba señorial, fidalga e linda, que reloce nas rúas perfumadas.

Agora o sol derrúbbase, coma un xigante fatigado, enriba d'un pifreiral e, como non poida menos de suceder, tocan á oración as campanillas da parroquia e corren retumando no ar as notas cristalinas d'un alalá.

Señoritos, non vexás a turbal-a paz dos meus campos.

Facede os vosos amaños aló, e non vos lembredes hoxe dos que tvechedes esquecidos de cote.

Señoritos, deixádenos durmir abondo, hasta que, por fin, despertemos fimentos de equidade e de xustiza. ¡Qué lindo despertar!

Mais, non, meus alibarados amigúñs, non, non despertaremos sin avisarvos. Polde des estares tranquillos; pro, antretanto, deixádenos durmir.

O renxer d'un carro tirou do fío das miñas meditacións e desfixo o novelo das ideas.

¡Ora o demo! ¿Pra qué falaba eu? Os señoritos perfumados, freisibres e abalantes, coma tallos de frol, non entenden o meu lingoaxe que cheira a póo de agro e a corte de gando. Eles non me lerán, nin me entenderán anque me léan. Falo pra vos, meus irmáns; e vos si que me entendedes a media parola.

Ouíde: Vos si que poidedes entrar na miña casa branca, xantar enriba dos immaculados manteles arrescendentes á mazáns, acougar nos leitos que aquí tendes dispostos, pillar froita da miña horta e briucáredes canto quixer pol-os meus eidos. ¿Non sosdel-os meus irmáns?

N-os fondos e vizosos herbáns fulxen, as derradeiras rayolas do sol que fuxe, as lostregantes foucillas dos segadores.

Un labrego cruzándose conmigo, saúdame e preguntame se é certo que logo haberá eleccións. No seu rostro alcéndese unha sorrisa, que o mesmo polde sere resprandor de

alborada que brilo de relampo, e os seus ollos fixos quedan mirando o xogo humilde das segadoras foucillas.

Na miña aldéa hay pombas que semellan folepas de neve cando vóan, e son mestras de amor; hay paxaros cantareiros que entón himnos a liberdade; hay froles arrescendentes e regatos marmuladores.

Pol-o inverno balxan dos montes c'o frío e co-a fame lobos feros, e de cote temos con nosco cans de palleiro que morden sin ladrar.

Estes, pra os señoritos que queiran os nosos votos, pra vos as pombas, os paxaros, as froles e os regatiños.

Viude pois, irmáns, que a miña casa no ten portas pechas.

E á elas estóu. E noite e na aldéa recollémonos co-as gallinas.

Quedo esperándovos.

GONZALO LÓPEZ ABENTE.

Muxía, 10 de Maio de 1919.

UN HOMENAXE

Na vila de Porriño foi ousequiado con un banquete de numerosos cubertos o xenial poeta da raza, Ramón Cabanillas. Ouxeto do banquete foi a celebración do gran triunfo qu'o poeta por escelenza conqueriu no estreno da sua primeira obra teatral, a tan gabada «Man de Santiña».

Pronunciáronse moitos e moi entusiasmas brindis, sobresalindo, antre eles, o qu'o homenaxeado pronunciou.

Todol-os concurrentes á festa saíron d'ela faguendo votos pra qu'o poeta traballe cada vez mais, xa que, de sere eisi, os laureiros por él recollidos serán a mellor ofrenda feita á Patria.

Xa que non trinamos...

D'unha bulra sanguineta mais acaba de ser vítima o labrego galego, e Galicia enteira, pol-o mesmo.

Despois de tanto berrar pregand'o ós Poderes públicos que trouxesen mainzo da Arxentina para a nosa Terra, decidiuse o Goberno a traer o mainzo.

Encarregouse un cargamento. O cargamento saíu d'América. Viña para nós. Mais... non se sabe pol-o qué, a conta é que barou nas Canarias e ali fica.

Falan os xornáns labregos de reclamacións esixindo responsabilidades; falan do celo do dinistmo cacique Sánchez Anido, falan... do demo.

E de romate, xa veredes: nin responsabilidades, nin celo do Sr. Sánchez Anido, nin farrapo de gaita.

¡Ail pero iso si: Galicia, a Galicia labrega, atoparase sin mainzo mañan coma oxe e onte. Porque non sabe que as fouces serven mais que para a sega das mieses.

Xunta de Gandeiros, xunta d'Agricultura, xunta de... Todos estes orgaismos oficiáns sobran, namentras sexan farsadas caciquis onde algúns homes de boa fe viven trabucados.

LETRAS IRMÁNS

NOTAS MARXINAES

Por EÇA DE QUEIROZ

... d'este lado do río
 ... o namorado.
 E a moza dos ollos pretos
 ... do outro lado.
 Mas o río era profundo,
 non se podían xuntar.
 Nunca o sol alcontra a lua.
 Tal andaba aquelle par.
 ... froles.
 ... á auga iam dar;
 ... os belxos
 Ficaban todos no ar.
 A moza...
 Disse adeus ao namorado;
 E foi...
 ... bandas do povoado.
 Elle ficou amarello,
 como a vela d'un altar.
 Mas se o río...
 Non se podían xuntar.
 Anolteceu...
 Por alí andou pensando:
 E por fin lanzou-se ao río
 E o río...

...
 Mas as flores foran prender-se
 Nas suas maos cō de cera.

Na marxen do papel marcado, onde se ollaban aluda istes anacos d'unha vella cántiga, alguén escribiu istas notas desordenadas e estranas:

I

¡Oh, doce cántiga dos namorados da beira do río, ti és unha verdade sempre nova! Aluda hoxe o triste anda pensando nas augas escuras; e os teus ollos, oh serena rapariga, son eternamente falsos!

Non era así como eu pensaba no tempo d'aqueles nosos amores, ¡oh nome que eu non escribi d'aqueles amores tan doces como a maciedade das nosas noites d'outono—tan coloridos e vagos como agudas nubes, que sempre no ar andávamos formando e desfazendo.

II

Oh voluptuosidade! ti és a imáxen do Océano nos teus caprichos. Agora arrúlaste, docemente dourada cōs derradeiros raios do sol; despois dormes tranquila, ós calores silenzosos; por fin axítas-te, chela de tempestades.

III

E, cando eu te fitaba, non ollaba mais as froles, nin as pombas, nin as estrelas; mais, cando pensaba en ti, ollábate delicada como total-as froles, voluptuosa como total-as pombas, lumlosa como total-as estrelas.

IV

As veces, solitario e silenzoso, vía pasar na sōma diante de min, como unha lexiōn d'inspiraziōns rapsōdicas, os teus ollos humidos como violetas debaixo d'auga; despois os teus brazos da cōr do mármore; despois os teus cabelos negros e fluctuantes...

En fin, sobor d'un fondo maraveloso, aparecias ti; superiormente serea, perfeita e lumlosa!

V

De cada un dos teus desexos nascía unha frole.

E os meus salaios, como a brisa serea da tarde arrolaban cōtamente aquelas froles marxinaes.

E as froles medraban, medraban até tornárense magnóleas grandes; o vento tomava as pregulzosamente pol-o tallo; e elas, inclinando as suas facianas pálidas, confíanlle os perfumes de mais segredo.

E as magnóleas ían crescendo até tornárense n-un arbre inmenso. Entōn o vento enrocábase no tronco, instruábase na pola, e facía latexar as follas sonoras.

E entōa o árbre abalábase, como n-un sono axitado; despois adormecía e donaba ó redora unha sōma serea e consoladora.

VI

Cando te fito, despertan no meu pobre corazón as melonías e as doces melanconías d'amor, como na primadeira se reazan as aves e se desarrolan as violetas.

Cando me falas, todo se alumea con constelaziōns apaixonadas e semella que pasan dentro de min todol-os arumes das magnóleas.

Mais se me dís que *me queres moito*, sinto que ven logo unha extrana Invernía descōrtarme as faces, desfollarme a alma de total-as emocións, e cobrir de xeada todol-os tolos desexos.

Oh! endexamais me dígas que *me queres moito*.

(Continuará).

~~~~~
 POLITICOS QUE DAN NOXO

ALGO SOBOR DAS ADUANAS

Pol-a leutura d'estas pequenas consideraziōns, verán os amantes d'A NOSA TERRA, en que consiste a cencia traducida en "fórmulas", d'alguns dos homúnculos que até fai poucos días se chamaban os donos do Palamento hespañol.

Pra ningún é un sagredo que o demócrata-marqués—democracia con marquesadol jouuul dirán é non sin boa razón os leutores—das mantelgadas fol, c-ó disolvente decreto d-ás Cortes, ferido n'aquela parte que mais lle doi.

Os carneirifios da sua probe manada ó ver-se fora do "Agro", gardado pol-os simbólicos leós, xuntáronse espantados preto dō tamén simbólico Boabdil astorgán, chorando con il a tristeira sorte dos comús destifios, pró de- nantes de darse por desauclados—floxido que non todos eran lanudos—tomaron ó acordo de protestar contr'a determinaziōn constituional disolvendo as Cortes (coadras n-a nosa Terra) facendo, ademais, esta medofienta decrazaziōn —fórmula d-a xental típle democrática—: "El partido ratifica con entusiasmo la frase feliz de su jefe, PRONUNCIADA en memorable discurso, de que "la hora actual no es la hora de las derechas."

¡Fuxide monxas e frades, bispos e cardeales! Sorralamos á palabra "pronunciada", porque hogafio é empregada, ¡tembra terral pol-os marqueses demócratas en síñal de "pronunciamento".

E así, n'estes nosos tempos, como a nobreza d'ourixen marroquí, ¡fermosa procedenza!, ameaza os Pazos dos Reis d'España.

Non é a actual a hora d'as dereitas... ¡naturalmente! Pr'ó partido dos Manolos e dos Santiagos a hora d'oxe, e a de mañan, debería pertencer-lles com'a d'onte, e non sendo así... ¡já qué sacrificarse c-a xenremia de M. Ríos? é ademais, o tempo non tería ningún valor e pasaría tan inútilmente pol-a esfeira dos reloxes com'ós ríos pol-o territorio hespañol que sin arbres transportan ó mar o que, os países civilizados, reteñen cōn obras de cultura e verdadeiro patriotismo.

Elquí contentámonos c-ós discursos das caixas valeiras dos Albas, Garcías, Sanches, e c-ós pantaneiros proleutos dos Gasetts...

Axíña dírel algo ós queridos leitores d'A NOSA TERRA sobor dos pantanos que enterraron os suores do contribuenta sin lucro algún pra il.

¡Probe Hespaña!

Vendo o que pasa e a letal indiferenza do pobo diante das macacadas d'uns políticos de tal ralela, e por engádegas acéfalos, invertidos, malvados e noxentos, non poido por menos de lembrarme da grande razón con que ó meu ilustre é fraternal amigo, Antón Villar Ponte, decía "que con tal xeito d'olgarcas e políticos sin cencia é sin conciencia, tíña vergoña de ser hespañol."

Vergoña e solo vergoña debemos tēr todol-os galegos por consentirmos qu'elquí, mais qu'en parte algunha, vivan as tarifas e os corsarios que nos impoñen os políticos farsantes e dexenerados d'un centralismo que perciso esganar, denantes qu'Hespaña intelra pofia por úneco remedio a emigraziōn forzosa, ou morra de fame ó pé das riquezas que-lles foron roubadas pol-os seus adeministradores.

"Non é ista a hora d'as dereitas..." "seño-

res disputados: la democracia es la única fórmula salvadora,...

¡Probe Hespafia! Nunca con tanta propiedade se puldo afirmar, que nin ti podias chegar a menos nin eles (¡badulaques!) a mais.

Agora particularmente con nós. Si non queremos presenciar a ruina completa d'esta terra que tanto amamos, é perciso decatarse, pra evitala á tempo, que solo barrendo como se barren as porquerías ós políticos... non parando até deixalos n-as cloacas, será tempo completamente perdido todo o que s'empregue d'outra maneira.

Solo eisi se dará unha proba de que nos tomaron por outros, de que se enganaron, de que non se xugou impunemente coá seriedade e coá vida dunha raza, dende logo, diña de millor sorte.

Os políticos a que vimos referíndonos son, n'hal que dubidalo, os que, día tras día, alongan o deserto—¡terrible cáncer!—da nazonalidade hespafia.

No artigo de fondo d-o derradero número d'A NOSA TERRA vimos ben, moito ben defendida, a necesidade de suprimir as aduanas d-o noso litoral como meo truco de dar solución a probeza da nosa rexión.

Seguindo por ese camiño, convén que todos os galegos valan axuntando as suas forzas pra barrer o aldraxe que no noso país representa o actual sistema aduanero.

E perciso ter en conta que as nosas aduanas son cadeas qu'impiden a alimentazón do noso pobo.

Vede, pois, mesnadas dos bárbaros e litorantes caciques... vede como é comenente votar ós oligarcas pra qu'esas cadeas aperten mais!... Vede o voso país representado por canto n'hal de mais perverso, ruin e criminal... védeo, védeo ben, e dimpois non vos quelxedes acudindo a autuazón galeguista pra defender-vos d'aqueles ladróns a quen pra roubarvos lle destes o voso voto... ¡A!, non! porque os tempos d'alcender as duas velas, pasaron pra nunca mais voltar.

Se o voso amor a terra é coma o que lle temos os galeguistas, tende ben presente que solo sacrificándose por ela poderá conseguirse a súa liberdade e a independencia da súa asoballada economía.

Tédeo eisi presente; non-o esquezades.

Non se diga de vós que sodes os mais axeltados pra ser maltratados, porque a continuazón d'ese infamante dito, sería—¡non-o dubidedes—a confirmazón mais vergoñosa da vosa mesquía idiosincrasia.

Sigamos coás aduanas.

Non quero findar este artigo sin que denantes vexades a crítica d'aquelas oficias, feita pol-o eminente Notario de Frómista.

Eis o asunto: "Calquera Arancel d'aduanas é un crime, porque representa o saqueo de toda unha nazon en proveito de duas ducias de persoas; mais aínda, que é un feixe de crimes porqu'antras suas columnas de números facinosos val comprendida toda a escala termométrica da dor humana, e o que traís d'eles

ven a atoparse ó fin, non é a proteuzón a industria nazonal, e minto quen o diga; é a destruzón premeditada da produción; é o estancamento do país na barbarie; é a paralización vountaria do tráfico e dos negocios; é o aniquillamento dos melos de transporte; é o paro forzoso; é a oligarquía dos favorecidos; é o roubo do traballo; é a vida triste e cara; é o motivo de todas as guerras; e a prostituzón; é a doenza; e a fame é a emigrazón a forza; é delito pol-a probeza e pol-o embrutecimento."

¿Hal ou non hal razón pra escramar, ¡probe Galicia!

Namentras se consintan ta'es oprobios, namentras os fillos d'esta terra non manden ó inferno a quen sendo seu representante é escravo vil dos caciques e do infamante centralismo que nos pecha as portas dos artigos qu'elquí se percisan pra vivir, e nós abre os portos pra emigrazón; namentras non se remate con todo isto, ¿non será continuo-o sistema das farsas que foron o credo dos nosos democráticos marqueses, políticos d'oficio, xeiros aproveitados que trocaron o amor pol-as cartelas ¡ou balxeza! donadas pol-os sogros, en concepto de dote, a conta d'iste país que non tuvo enerxías d'abondo pra condenar a todos?

F. VÁZQUEZ ENRÍQUEZ

Santiago, Maio de 1919.

Verbas acesas

O nazonalismo é unha relixión sin sacerdotes. Todos os seu adeptos o son e cada un d'eles ten de sere un apóstol infatigable, sin posibilidade d'acougo, da patria verdadeira e única, da patria natural.

**

A lingua d'un país é o que principalmente difrenza ós seus cidadáns dos pertencentes a outro calquera. Por consiguiente, trocala, esquecela pol-o emprego d'outra é a confirmazón mais decisiva da satisfazón con que o que tal fai ollaría que a súa patria, perdendo as características mais esenciaes, víñese a trocárese, deixando de sere ela mesma, n-unha alonganza da nazonalidade onde s'emprega a lingua con que se supranta a propia.

**

Quen non sinta a propia patria terá de sere capaz dos maiores ausurdos.

O amor a terra onde se tivo o berce é como unha ampliazón do amor da familia. Suprimida ista a maneira d'ampliazón do amor familiar e ollaredes, a pouco que s'esculque, como a base d'ela tampouco ten realidade, como é algo inesistente.

**

Quen non sexa capaz de sacrificarse pol-os seus ¿cómo poderá sacrificarse pol-os estranos?

A falla de patriotismo—e por patriotismo básico, fundamental, enxérgase o nazonalista—é a principal condizón pra pór en dúbida, sin temor a trabucazóns, o altruismo verbal-

ro de moitos que, cós seus feitos, arrenegan da terra onde ollaron a luz primeira.

**

Todo propagandista sincero d'un ideal ten de sentire carraxes e xenreiras que aparezan condensadas n-unha a xeito de sutil voluptuosidade destructora.

En todas as verbas, aínda nas mais macias e apagadas, de calquer apóstol, latexa adolto o sentimento d'unha pasión aniquiladora. algo como arela d'estermínio pra os contrarios.

Por iso o nazonalismo qu' é esaltazón e amor intenso e sentimentalidade fonda e impulso cordial ten d'amostrarse, pesi ós tartufos, atelgado de nobres xenreiras. Elas, lonxe de seren negativas terán de donarlle a cohesión estreita e fortísima que teñen todos os grupos ligados pol-o aglutinante sin igual do odio común e do mesmo enemigo.

**

Nós solos, sempre solos, na espréndida soledade da nosa digna fachenda de superiores a todos, teremos de sere mais fortes que axuntados, inda que fora circunstancialmente, ós mais.

Pr'as colectividades como pra os individuos—falamos das colectividades puras e aburadas pol-o fogo d'un ideal xeneroso e redentor cal o nazonalista—é aplicable aquela afirmazón ibseulana de que o individuo illado é o mais forte.

R.

PEQUENAS CONSIDERAÇÕES

Loita curiosa

A'gunhos xornaes da Corte anunciaron, comentándoo algueiramente, qu'os señores Sota e Ibarra, opulentos navieiros bilbainos, pensaban presental-a súa candidatura pra disputados por Villarayo, un pobo de Burgos. Según todas as trazas amos señores resultan alí cunelros. Conoceráns seguramente d'ouvidas, pro nada mais. Saberán, iso sí, que poseen capitais fabulosos, que son dous multimillonarios da lonxana vila de Bilbao... ¡E non os parece pouco!

E posibre, emporiso, qu'hexa no pobío de referencia—pobío próximo a facerse histórico nos anales electoreiros, de confirmarse a nova—algunhos homes con presuncións de modernidade capaces d'alporizaren a súa voz contra o "xesto" d'eses opulentos señores. E elo sería ausurdo e ridículo... Estámolo ouvindo: Sota e Ibarra van a disputárense unha acta valéndose do goberno, da merca de votos; escarnecendo ó sagro dereito do sufraxio, aldraxando a liberdade e os sentimentos cidadáns... Deber noso é protestar contra isto, tratar d'impedilo...

¡Que cativoiro senso da realidade imprican semellantes monsergas! Non un aldraxe sinon unha honra pra aquel pobo, como pra todos os pobos de España, sería que un par de candidatos de tal calibre «case» sobor d'eles. Unha honra e un inmerso beneficio. Porque dádevos esacta conta do feito: Calquera dos ditos señores, que resulte triunfante, procurará ou non defendere nas Cortes os intereses do distrito que «adequireu», pra o seu uso político durante o transcurso d'unha lexislatura. Xa sabemos

qu'os intreses dos distritos son pouco "intresantes", xeneralmente: unha estrada, unha estafeta, unhas credenciaes, unha escola, nada ou casi nada entre dous pratos. Si defenden aqueles intreses cumpriran como outros calesquera pais da patria. E tal vez os defendan, por que costa tan infimo traballo facelo! Mais aínda non defendéndoos, ¿qué diputado terá nunca realizado servizo tan positivo e fecundo como o que tales candidatos realizarán, emborcando o seu presuposto particular pra gastos supérfluos, íntegro, sobor dos electores do distrito? (casi ensaio de xustiza distributiva socialista). E decir que, gracias ó puxilato d'ises señores, caso de que se realice, palparáse individualmente os beneficios políticos que, d'outro xeito, solo son palpables dentro do común.

Ante votar a *fortiori*, con aparencias de legalidade a un profesional da política, apolado pol-os caciques, ou votar, porque merca o noso voto y-eisí nos concede belixeranza de propietarios d'un dereito civil, ó multimillonario Sota ou ó multimillonario Ibarra, a elección non é dubidosa. Ademais, unha loita eisí, como moi ben decía *El Sol*, ten tanto intres como un match de boxeo entre dous campeóns do arte da trompada.

C. ESPASENDE.

Peneirando...

¿Quén se non lembra da tan manoseada frase "Luz y taquígrafos", do Narciso balear, vulgo Maura?

E posíbre que d'ela se teñan esquecido tan solamente o seu afortunado autore e có autore a sua fidelísima para.

Pol-o menos eisí fai pensalo o troque tan singular da luz e dos taquígrafos d'antano pol-as somas e a xenreira á publicidade d'hogano.

Pro todo ten a sua esplicazón. Unha cousa é predicar e outra donar millo.

II II II

A disgraza volcouse a eito sóbor das rexións vinícolas galegas, espallando por todas elas o aniquilamento das colleitas e levando, pol-o mesmo, a fame e a desesperazón a moitos fogares.

A Irmandade nazonalista d'Ourense cumpriu como boa demandando do Goberno protexión pr'ós labregos arruinados pol-a fatall-

dade, e oferescendo ó mesmo unha fórmula que alivie a tristeira situazón en qu'aqueles sealcontran.

Non sabemos de ningún dos repersentantes en Cortes por aquelas terras que dixera unha sola verba sobor do caso allí onde deben declense. Mais, en troques, cantas non dirían e seguirán aínda declindo nas antecelas do Ministerio da Gobernazón. A custión do reparto das actas é tan importante que, diante d'elas, nada supón a fame e a misería d'unhas aldeas mais ou menos.

II II II

O Ateneo de Madrid otorgoulle un voto de censura ó conde de Romanones pol-a sua attitude, como presidente da nomeada entidade, despois que n-ela tiveron lugar certas soadas conf renzas.

Ben, moi ben, parécenos isto, mais con todo, iso non abonda pra que o Ateneo fique limpo do lixo que sobor d'el se botou elixindo persidente ó coxo.

Agora qu'isto foi o lóxico sendo España, como é o país dos viceversas. E por iso moi natural era que na casa dos intelectuales, como por antonomasia se lle chama, presidise o menos intelectual, no senso riguroso da verba, dos seus socios. D'iste xeito a afirmazón ficou comprobada unha vez mais.

II II II

Un dos cándidos que na próisima contenda eleitoral—tapépol-a nariz—teñen de probare sorte n-un distrito galego—disque o de Caldas de Reles— é o castelán autore d'aquela novela galega *apoloxética* nomeada "Los nietos de los celtas".

E dise aínda mais. Dise que o tal castelán Rafael López de Haro, nome que nos produce noxos, persentárase con carácter de rexionalista.

Pena, vergofia e xenreira produce todo iso. E unha vez mais fica amostrado como o rexionalismo é a tapadeira con que se cobren na actualidade moitas vergofias e moitos trapicheos noxentos.

Por algo todol-os que son puros e bos fan a figa cando de rexionalismo se fala, e solo queren pra si o dictado honrosísimo i-endexa-mais lixado de nazonalistas, que tanto asusta ós *vivales* ou *vivillos* ó uso.

¡Netos dos celtas, a votar coma carneiros!

II II II

Parece que se pretende constituir un partido rexionalista lóxico ou mellor dito *ad hoc*

—digámolo eisí pra que ó decir idóneo se non colde que falamos do desprezavel conservadurismo—a base da xefatura de Leonardo Rodríguez, o home que, ben recentemente e por mor d'unha carteira, trocouse de conservador besadista en liberal romanonista, cousa ben sinxela de faguere toda vez que, como todos saben, entre os partidos monárquicos non hai diferenzas ideolóxicas e solo hai as diferenzas do nome e do amo que dirixe ós carneiros.

Estado maior do partido en xestazón serán sin dúbida, Lope de Haro, Varela Menéndez, Asubía, etc., etc.

Non se sabe si o prehistórico e ancestral ouradore Vázquez de Mella figurará n-él en calidade de ninfa Egería, agora qu'iso do xelmismo e da evanxelizazón troglodítica pasou a millor vida...

Por de contado, Vázquez de Mella, xa lles pidíu a venia ó Sr. Gasset, a Viturro e mais a Aller, pra presentarl-a sua candidatura por Arzúa.

E os arzuanos que xa, cando a guerra, sintíronse kaiseristas, están d'embora.

II II II

O 1 de Xunlo do 1917 xa sabedes o que houbo. Pois ben: o 1 de Xunlo do 1919 xa sabedes o que haberá.

Entrambas datas pechan un ciclo, pol-o que anda, como alma en pena, a sombra de Pavía.

E Maura, o home civil tan cacareado, no potelro e sin espólós.

Namentras aturuxa forte Aguilera.

II II II

Temos que protestar contra a grande inxustiza que se pretende facere. O chistoso xornal cruñés "El Ideal de García", non soa pra órgao do nacente partido *rexionalista*, o cal quer decir que ninguén se lembrou d'él.

Nós, xusticieiros denantes que nada, pedimos ós señores do *márxen* que se non esquezan do dito xornal. Facelo sería d'unha ingratitudade sin nome. E iso non pode sere, despois dos méritos elaborados a brazo qu'o xornal en custión tén.

Tipográfica Obrera.—Socorro, 3

Faise cárrago de todas as cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FABRICA DE BOLSAS DE PAPEL DE TODAS CRAS

BARREIRA, 7

FOTOGABADO

A CRUÑA

Telef. 414

Os viños e coñas millores

son os qu'elsporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1737. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouth más selecto

de mundial e reconocida sosa é o ZINZANO (Torino).

O Anís do Mono

é un einspréndido licore sin rival

Pra viños de mesa

non hai outros com'ós dos cosecheiros elsportadores Sres. R. LAPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCRUSIVO: (matriculado) de todas istas marcas

José C. Juncosa

Galera, 39 é 41-2.º piso.—A CRUÑA

FRÁBICA MECÁNICA

:-: DE CALZADO :-:

— DE —

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15
A CRUÑA**HOTEL CONTINENTAL**

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIZO

— DE —

M. Losada Prado
A CRUÑA**Abonos Químicos Mineraes**Cementos, Sulfato de cobre, Azufres, Caldo
bordelés **ROUCH**Rexenerador **ROSTTAM** pra os animaes
debiles, pra que as gallinas poñan mais ovos,
etcétera.

Pídanse prezos e condizós a

Fernández, Fano y C.^a—A CRUÑA.**VIÑOS FINOS****RIOXA - MEDOC**

Felipe Ugalde - Haro

Concesionario en Galicia:

WALDO LOSADA - A CRUÑA

a nome de quen deben vir os pedidos da Rexión

Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MÁIS NOVO E O MILLOR

Ten carto de baño moderno. Dispón de telé-
fono (núm. 116) e de coche da casa pra
todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL, merece ser visitado

Farmacia Europea

— DE —

López Abente

REAL, 55

A millor surtida da Cruña e un
dos establecimentos da sua crase
que mais honran a Galicia. Monta-
da con arreglo ós derradeiros
adiantos.**SASTRERÍA**

DE

AMBROSIO GUDE

RUA REAL, 59-1.º

N-este acreditado establecemento, que conta
co'a clientela mais elegante da Cruña, fánse
traxes á medida, uniformes militares e demais
prendas de vestir.

Todo con arreglo á derradeira moda.

LA MODERNISTA

GRAN SALÓN DE BARBEIRIA

— DE —

RAMOSE ACEA

San Andrés 94, 1.º—A CRUÑA

Establecemento de primeiro orde, dotado de
estufa de desinfección e todol-os aparatos hi-
giénicos. Especialidade en lavabos de cabeza,
loclós e fricclós de todas clases.*Nota:* N'este establecemento atopará o pú-
brico un servizo permanente a cárgo dos
seus propietarios, antigos dependentes das
mais importantes peluquerías, desta capital.**GRAN FONDA****Las Cuatro Naciones**

San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu desexo de
mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes
reformas.Xántase ben, e os prezos están ó alcance de
todos.

Disponible

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

*Servicios directo desde o porto da Cruña***LINEA DE HABANA A VERACRUS**Prezo en terceira á Habana.
VeracrúsPtas. 298 60
313 60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clase de informes sóbor de datas de saída, prezos do paxase e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Farriña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA.—Quedan sin efecto todal-as tarxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.

